

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Ensam och hjälplös?

En kvalitativ intervjustudie om ensamkommande barns
erfarenheter av ankomsten till Sverige

Hristina Radonjic & Dima Ibrahim

Kandidatuppsats SOPA63

HT18

Handledare: Norma Montesino

Abstract

Authors: Hristina Radonjic and Dima Ibrahim

Title: Lonely and helpless? A qualitative study on unaccompanied refugee children's experiences of coming to Sweden [Translated title]

Supervisor: Norma Montesino

Assessor: Kristina Göransson

This study sought to investigate unaccompanied migrant children's experiences in different forms of Swedish Social Work. The primary goal of the study was to obtain a general picture of how the children perceived treatment from authority figures in their daily lives. The study was made in the light of current political events in Europe, where migrant children have been both criminalized and victimized. By interviewing former unaccompanied migrant children, the authors sought to highlight and explain the abilities that migrant children possess; independence, decisiveness and courage. The results of our research showed that our perception of migrant children is exclusively based on stereotypes; little actual research is in fact dedicated to this issue. This encompasses both our perception of their needs and capabilities, as well as the actual legitimacy of their stories. With this study we aimed to inspire others to take interest in the other side of the story.

Keywords: Unaccompanied children, experiences, social work, children's perspective, interview.

Innehåll

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering	1
1.2 Syfte & frågeställningar	4
2. Kunskapsläge	5
2.1 Internationell forskning	5
2.2 Forskning i Sverige	7
2.3 Barnens egna perspektiv	7
3. Metod	10
3.1 Semi-strukturerade intervjuer	11
3.2 Urval	12
3.3 Metodens tillförlitlighet	12
3.4 Förförståelse	13
3.5 Etiska överväganden	13
3.6 Bearbetning och analys	15
4. Teoretiska utgångspunkter	16
4.1 Relationen: “Vi och dem”	16
4.2 De dominerande föreställningarna om ensamkommande barn	17
5. Resultat och analys	19
5.1 Ankomsten till Sverige	20
5.2 Den första tiden på boendet	22
5.3 Ett bättre socialt arbete	27
6. Slutdiskussion	31
Referenslista	34

1. Inledning

Sorry that we look like we do
Sorry that we disturb your rest
You do enough for us already
Sorry that we are not grateful and happy
Not grateful enough /.../

“A *Bosnian Boy*”, Anonym

Båda författarna av detta arbete har utländsk bakgrund, och har erfarenhet av att stå i gränslandet mellan det bekanta och okända. Vi kan dock inte föreställa oss hur det skulle vara att stå i gränslandet ensam, eftersom vi hör till de som hade turen att göra resan med nära och kära.

Vi ställer oss frågan, vilken inre motivation och styrka det krävs för vilken människa som helst, men i synnerhet ett barn, att klara av en så stor utmaning. Vi funderar även på vilka tankar och erfarenheter som man tar med sig, efter att stormen lagt sig; vad är det man minns? Efter att ha gjort en så stor resa, vilka upplevelser har man av den första tiden man befann sig innanför Sveriges gränser, den stora mållinjen?

Av dessa anledningar har vi valt att göra denna undersökning, som ämnar att få läsaren att byta perspektiv i ett försök att se genom den andres ögon. Vi vill i vår studie komma åt det som var svårt den första tiden i Sverige, men vi vill också uppmärksamma de personliga resurserna hos dessa individer som gjort att de lyckats ta sig dit de är idag. Mycket av den forskning som vi har läst om ämnet tar ofta upp myndigheternas perspektiv men vi är intresserade av det motsatta: hur mottagandet uppfattas av människorna som insatserna faktiskt är ämnade för. Vår förhoppning med denna undersökning är att läsarna, kanske framtida socionomer, tänker lite extra på detta särskilda fenomen av styrka, mod och ambition. Vi hoppas bli en liten kugge i det stora hjulet av förändring.

1.1 Problemformulering

Enligt Migrationsverkets statistik (2018) sökte 1 133 ensamkommande barn asyl i Sverige under år 2017. Det är 34,035 personer färre än år 2015, då antalet var 35, 369 ensamkommande barn. Enligt ett regeringsbeslut (2017) har antalet ensamkommande barn minskat drastiskt sedan nya politiska förändringar ägde rum i Sverige och EU. Trots

minskningen beräknas behovet av insatser från samhällets sida fortsätta en tid framöver. Migrationsverket har det övergripande ansvaret för ensamkommande barn (Migrationsverket). I detta ansvar ingår bland annat att placera barnet i en kommun. Kommunen har i sin tur ansvaret för barnets dagliga omsorg, boende till barnet och god man. (Socialstyrelsen 2016).

Socialstyrelsen (2016) definierar begreppet "ensamkommande barn" på följande sätt:

"Med ensamkommande barn avses barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skilda från båda sina föräldrar eller annan ställföreträdare".

Den myndighet som ansvarar för ensamkommande barn i Sverige är Migrationsverket som prövar deras ansökan om att uppehålla sig i Sverige och socialtjänsten som utreder barnens behov av hjälp, placering och stöd. Möjligheten att få stöd ska enligt regeringsbeslut (2017) vara på samma villkor som för andra barn i Sverige. Med det menas att ensamkommande barn i sin avsaknad av föräldrar ofta behöver särskilda åtgärder, för att kompensera för avsaknaden av det stödet och den omsorgen som ingår i föräldrarollen (ibid.). Förutom rättigheter som följer av lagstiftning för alla barn, har ensamkommande barn även rättigheter som följer annan lagstiftning (Socialstyrelsen, 2016). Det vill säga lagen om god man för ensamkommande barn (SFS 2005:429) och lagen om mottagande av asylsökande m.fl. (SFS 1994:137) som bland annat ger bestämmelser om bistånd till asylsökande.

Trots de tydliga riktlinjerna för hur man går tillväga i det stöd, hjälp och bemötande som erbjuds framkommer det att det för barnen finns en osäkerhet som råder kring den första tiden i Sverige. En studie baserad på 25 intervjuer med barn och socialsekreterare visar att ensamkommande barn menar att den första tiden i Sverige känns osäker (Backlund et al 2012). Den ständiga flytten ett barn får vara med om under den första tiden i Sverige leder till ytterligare separationer. Barnen uttrycker att kontakten med de professionella saknar kontinuitet, och barnen har ofta ingen klarhet i vem som har ansvar för vad, vilket i vissa fall leder till att insatser inte blir av (ibid.). Backlund et al (ibid.) menar att socialarbetare lyfter främst relationer som det viktigaste stödet. Socialarbetarna uppger att man vill ge barnen en känsla av trygghet och tillit. De menar att de vill ge en känsla av att vuxna finns där för att stötta när det blir tufft. Vidare hävdar Backlund et al (2012) att detta uppnås genom att visa ett genuint intresse för barnen. Samtidigt uppger Backlund et al (ibid.) att barnen "forslas runt som paket" genom systemet och att deras delaktighet i beslut rörande boende och annat anses mindre än övriga placerade barns delaktighet (ibid.). Socialarbetarna beskriver det som viktigt

att bygga relationer med barnen samtidigt som de, paradoxalt nog, utsätts för fler separationer genom att de flyttas till olika kommuner. Byggandet av en relation förutsätter kontinuitet och detta omöjliggörs för barnet genom att det flyttas runt (ibid.).

Barnens upplevelse av stöd och hjälp skiljer sig från myndigheternas. Många menar att socialtjänsten lovar saker som inte infrias, och att de ser sina socialsekreterare som "osynliga" beslutsfattare som de sällan träffar och som blir aktuella bara när det uppstår problem (Backlund et al. 2012). Andra barn menar att socialsekreterarna "bara gör sitt jobb" och är opersonliga och formella. Några barn minns sina socialsekreterare med värme, gemensamt för dessa socialsekreterare är att de var mer personliga i sitt arbete. Språket är ett återkommande ämne då barnen har svårt att göra sig förstådda och känner behov av att kommunicera med sin omgivning. Ett av barnen uttrycker hur viktigt det är att bo med människor man kan prata med (ibid.).

Det uppstår enligt oss något av en paradox kring föreställningen som finns om ensamkommande barn i Sverige. Utgångspunkten är att de ska behandlas likadant som alla andra placerade barn, men samtidigt framställs de som en särskild grupp med speciella behov (Backlund et al, 2012). Man menar att ensamkommande barn behöver en viss typ av stöd och omsorg men samtidigt är det svårt för oss att förstå hur denna särskilda typ av stöd och omsorg ska ges och utav vem. Frågan är även vad barnen i fråga anser att de behöver. Backlund et. al. (2012) menar att det framkommit två olika synsätt som socialarbetare i Sverige vanligtvis har på ensamkommande barn: "det starka barnet" eller "det sårbara barnet". Vidare skriver Backlund et al (ibid) att detta synsätt är problematiskt men att en av anledningarna till synsättet i fråga är att kunskapen som socialarbetare har inom området är begränsad.

Synen på och arbetet med ensamkommande barn nämns i forskning som vi har granskat men presenterar vad för oss verkar vara en skev bild av migranter och av ensamkommande barn. Man menar att barnen har speciella behov som behöver uppfyllas, att de är rädda för att be om hjälp, att de är sårbara eller att de är starka. Vi vill diskutera mottagningsfrågorna av ensamkommande barn i Sverige utifrån ett migrantperspektiv. Med migrantperspektiv menar vi deras erfarenheter, förmågor och faktiska behov istället för att utgå från den etablerade bilden av dessa barn och ungdomar som ser dem antingen som offer, osårbara hjältar eller låtsasbarn. Vi vill därför undersöka hur mottagningen och den första tiden i Sverige upplevs

av tidigare ensamkommande barn. Vi vill särskilt belysa barnens erfarenheter av mottagandet i Sverige och vad de anser kan göras för ett bättre arbete inom bemötandet och mottagandet av migranter i Sverige. Vi är ute efter konkreta erfarenheter av hur det är att komma till Sverige och hur första tiden i Sverige var. Till exempel berättelser om första mötet på migrationsverket, intryck och erfarenheter av det första boende och av myndighetspersoner som de först träffade och andra erfarenheter de anser vara av betydelse.

1.2 Syfte & frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur ensamkommande barn beskriver sina erfarenheter av mottagandet i Sverige.

- Hur beskriver ungdomarna ankomsten till landet?
- Hur uppfattar ungdomarna rutinerna som utformats av myndigheterna för att ta hand om dem?
- Vilka synpunkter har ungdomarna om hur bemötandet och mottagandet kan förbättras?

2. Kunskapsläge

Vi har funnit flera studier som inriktar sig på ensamkommande barn både när det kommer till hur olika länder tar emot dem, hur synen på ensamkommande barn ser ut i Sverige men också barnens egna perspektiv. Forskningen kring ensamkommande barn är omfattande. I vårt kunskapsläge redogör vi först för internationell forskning inom området och därefter svensk forskning, all forskning vi återoppar i detta arbete är av kvalitativ natur.

För att samla in internationell och nationell forskning kring ämnet, använde vi oss av databasen "LUBSEARCH" där vi söker med hjälp av nyckelord såsom "resources", "unaccompanied children" "unaccompanied refugees", "experiences", "social work", samt den svenska motsvarigheten till dessa sökord i olika kombinationer.

2.1 Internationell forskning

Gates (1999) uppmärksammar synen och bemötandet av ensamkommande barn USA. Trots att situationen har förändrats sedan 1999 finner vi viss problematik som fortfarande är aktuell. Gates (1999) menar att barn som söker asyl utan vuxet sällskap får i bästa fall samma skydd och stöd som andra barn som benämns i Barnkonventionen. Barnkonventionen uppmärksammar inte heller den svåra situationen som ensamkommande barn befinner sig i, deras erfarenheter och traumatiska upplevelser vilket uttrycks vara problematiskt (ibid.). Gates (1999) menar att ensamkommande barn ofta har bevittnat och upplevt traumatiska händelser som ofta gör att de har behov av specifik hjälp och stöd för att kunna handskas med sitt trauma. Gates (ibid.) kritiserar Barnkonventionen då den inte uppmärksammar ensamkommande flyktingbarn och vilka speciella behov av stöd och skydd de kan komma att ha. Gates (1999) uppmärksammar problematiken kring detta och menar att det finns ett internationellt ansvar för att lyfta ensamkommande barns rättigheter och behov och att det krävs en förändring av eller komplement till Barnkonventionen.

Kohli (2011) har utfört en studie i Storbritannien och diskuterar frågan om ensamkommande barns känsla av tillhörighet, säkerhet och tillvägagångssätt för att hjälpa barnen uppnå dessa känslor. Barnens långa resa från att fly sitt hemland, som fortsätter även i landet de anländer till i form av att behöva hitta ett nytt hem är en krävande process som många inte kan föreställa sig. Kohli (ibid.) menar att det finns en komplexitet i ensamkommande barns utveckling i det nya landet som ofta kan uttrycka sig i osäkerhet kring dåtiden, nutiden och

framtiden (ibid.). Kohli (2011) har utifrån sina studier dragit slutsatsen att det krävs noggrann planering men också en allians och tillit mellan den professionella yrkesutövaren och barnet i fråga för att barnet ska känna sig säker och trygg. Känslomässig tillgänglighet och förståelse för komplexiteten barnen upplever när de ska anpassa sig i ett nytt "hem" är viktiga faktorer för att vara till hjälp (ibid.). Crea et. al. (2018) belyser de behov som finns för ensamkommande barn i USA och vikten av att dessa behov uppfylls för att kunna höja chansen för ett stabilt vuxenliv efter att barnet uppnår myndig ålder och flyttar ut från sitt fosterhem som de bott i under en längre tid. Crea et. al. (2016) menar att den vanligaste lösningen för ensamkommande barn är att placera dem i långvariga fosterhem. Crea et. al. (2018) belyser att det funnit sig vara problematiskt för både socialarbetare och familjehem att hitta och underhålla mer stabila och långvariga fosterhem för barnet.

Smith-Pastrana (2016) diskuterar USA:s ansvar att skydda barn som kommit till landet utan vuxet sällskap. Smith-Pastrana (ibid.) beskriver en problematisk bild och behandling av ensamkommande barn där de i princip behandlas som vuxna och i de fall där de inte bedöms vara i flyktingtillstånd skickas de tillbaka över gränsen ensamma. USA påstår sig att ha gjort försök och förbättringar inom området i form av att bland annat investera en budget ämnad till den "förhöjda mängden ensamkommande barn som kommer till USA:s gräns" (ibid.) Smith-Pastrana (ibid.) beskriver dock en problematisk situation i USA och menar att det fortfarande behöver göras mer omfattande förbättringar för att uppfylla sitt ansvar att skydda barn som invandrar utan vuxet sällskap både nationellt och internationellt.

Något värt att tas upp för att visa hur olika länder skiljer sig i bemötande och ingångsvinkel är Duvivier och Teodorescus (2016) avhandling. De (ibid.) belyser hur bemötandet och vården av ensamkommande barn är ett gemensamt "problem" som påverkar samtliga länder i Europa. Duvivier och Teodorescu (2016) har i sin studie fokuserat på bemötandet och stöd som erbjuds till ensamkommande barn och ungdomar till Rumänien. Trots Rumäniens begränsade kunskap och erfarenhet av flyktingar har landet gjort en stor positiv utveckling i att bemöta och vårda ensamkommande barn (ibid.). Riktlinjerna för den vård och det stöd som erbjuds ensamkommande barn ska vara detsamma som andra barn som finns under socialtjänstens ansvar enligt europeiska mål. Dock skiljer sig detta beroende på vilket land det gäller eftersom olika länder har olika mycket erfarenhet och kunskap av invandring, ett exempel är just Rumänien där flyktingar som invandrar är ett relativt nytt fenomen (ibid.). [DI1] [DI2]

2.2 Forskning i Sverige

Sverige har en längre historia av att faktiskt uppmärksamma, fokusera och försöka arbeta med ett barnperspektiv och har barnkonventionen som grund för detta. Stretmo (2014) har gjort och presenterar tre studier som undersöker hur ensamkommande minderåriga är behandlade och vilka föreställningar som finns kring flyktingar i Norge och Sverige. Den första studien belyser debatten i media i Sverige och Norge under 2000–2008 genom att undersöka hur incidenter där “saknade ensamkommande barn” var uppmärksammade i media och syftet bakom detta. En del av den nämnda studien handlar även om att analysera de åtgärder som tas av norska och svenska myndigheterna (ibid.). Den andra studien som Stretmo (2014) presenterar analyserar hur ensamkommande minderåriga benämns i den officiella politiken i Sverige och Norge under perioden 2000–2010. Detta görs genom att analysera hur ensamkommande barn och unga blir konstruerade som en särskild grupp, och de åtgärder och handlingar som legitimerar konstruktionerna i fråga (ibid.). De två nämnda studierna visar hur ensamkommande minderåriga har problematiserats i Norge och Sverige. De pekas ut som sårbara och utsatta barn eller som offer, men samtidigt är de utpekade som “strategiska invandrare” det vill säga vuxna som försöker “komma undan” som barn vilket även motiverar den allt mer restriktiva invandrapolitiken (Stretmo, 2014:29). Detta synsätt rättfärdigar det nya, kontrollorienterade tillvägagångssättet mot ensamkommande barn (ibid.).

Den tredje studien undersöker hur ett urval av vårdgivare talat om sitt arbete med ensamkommande ungdomar och barn (Stretmo, 2014). Stretmo (ibid.) menar att ibland är ensamkommande minderåriga porträtterade som problematiska ungdomar som behöver mycket resurser för att kunna kompensera för deras brister. Tio ungdomar intervjuades även i denna studie varav det framkommer försök att distansera sig från den stereotypiska bilden i media, teori och i praktiken som problematiska ungdomar och istället vara positiva undantag av den bilden (ibid.).

2.3 Barnens egna perspektiv

Wernersjö (2014) har i sin avhandling sammanfattat tre studier hon utfört inom området. Hennes avhandling har i syfte att utforska ensamkommande unga flyktingars erfarenheter och upplevelser av att känna samhörighet i Sverige och för att göra detta genomför hon 17 intervjuer. Studien belyser begrepp så som hem, plats, rasifiering och “svenskheter”. Wernersjö (2014) menar att i det var utmanande att fråga ungdomarna om rasism eller negativa erfarenheter och diskriminering i Sverige då ungdomarna hellre fokuserar på att berätta om

positiva erfarenheter och tacksamhet. Wernersjö (2014) har analyserat detta fenomen och har i sin studie kännetecknat hur de ensamkommande ungdomarna positionerar sig själva i förhållande till rasism, diskriminering och tacksamhet. Det visar sig att ungdomarna använder sig av flera sätt att uttrycka tacksamhet, ifrågasätta negativa stereotyper, men också att förringa inverkan av rasismen i Sverige (ibid.). Wernersjö (2014) belyser dock problematiken i att intervjua respondenter då det är en ovanlig miljö för personer att dela med sig av sin historia – i en inspelad intervju med en forskare.

Backlund et. al. (2012) menar att barnet uppger att socialarbetaren endast är tillgänglig när man har ett allvarligt problem. Det framkommer att det är svårt för barnet att ta kontakt med socialarbetaren med undantag om man har en socialarbetare nära till en till vardags som i exempelvis HVB-hemmen. Barnet väntar tills situationen är kritisk innan det tar kontakt med socialarbetaren vilket i praktiken innebär att barnet riskerar att inte få den stöd och den hjälp som det önskar och behöver (ibid.). Rapporten visar även, att trots att barnet ofta har många vuxna runt om sig, så känner det sig ändå ensamt. Vuxna kring barnet har ofta specifika uppgifter som går ut på att ge unikt och adekvat stöd. De måste tänka på att försöka relatera till barnen men samtidigt behålla en professionell relation. Detta kan vara utmanande då många tänker att man inte kan vara både professionell och personlig, men det handlar om att hitta en balans mellan dem båda för att kunna bilda en relation med barnet och därmed kunna relatera till det och vice versa. Backlund et. al. (2012) belyser att det är viktigt att socialarbetare finns tillgängliga när det gäller ensamkommande barn då man inte arbetar för att det ensamma barnet ska tillbaka till sin biologiska familj, till skillnad från andra barn som är placerade via socialtjänsten (ibid.) Det ensamkommande barnet har ingen familj i landet, och därför finns det ingen grundfamilj att arbeta för en återförening med, vilket alltid är en viktig del inom socialtjänsten. I rapporten framkommer det att barnen sällan tog kontakt med sin socialsekreterare och i de fallen endast om ekonomiska frågor, och då var det ofta inte till någon hjälp. Socialsekreteraren uppfattas som formell, anonym och som en otydlig kommunikatör men även som omtänksam av vissa barn. Den kontakt som barnen beskriver att de hade med vuxna handlade mestadels om kontakten med boendepersonal, familjehemsföräldrar, lärare och gode män (ibid.). Dessa vuxna och deras sätt de bemöter barnen på är således viktiga, eftersom det inte finns andra vuxna i barnets liv.

Lundberg och Dahlquist (2012) har utfört en studie där de i intervjuar 26 ensamkommande barn i Sverige för att belysa deras perspektiv på deras livssituation i Sverige. Denna studie

fokuserar mycket på vilka personer som spelade mest roll i barnens liv och vad som barnen ansåg var viktigt för att de skulle må bättre i situationen som de var i. Den är även gjord 2012 vilket gör den mindre aktuell då det höga antalet ensamkommande barn som kom till Sverige under 2015 (Migrationsverket, 2018) inte ingår i studien. Lundberg och Dahlquists (2012) studie visar att barnens perspektiv skiljer sig mycket beroende på var de befinner sig i asylprocessen. Barnen visade sig generellt sett vara tacksamma och tillfredsställda över att deras basbehov gällande boende, mat och stöd var uppfyllda (ibid.). Det framkommer dock att många av barnen kände oro inför framtiden och hade ett större behov av stöd än vad de var erbjudna. Asylprocessen beskrivs som ångestfylld och tröttande. Barnen som intervjuades menar att information från myndigheterna och handläggare borde varit tydligare (ibid.). Barnen ansåg att information kring ens ansökan om asyl bör ges oftare och tydligare. De ansåg att mer stöd bör erbjudas i form av terapisaftal och att man ges möjlighet till daglig kontakt med stödjande vuxna och vänner. Studien visar i att barnen hade behövt ett mer emotionellt stöd som de inte blev erbjudna (ibid), vilket skiljer sig mycket ifrån vår empiri där ungdomarna som vi intervjuade inte kände detta behov.

Hessle (2009) gör en tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande barn och deras livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige. Avhandlingen berättar om hur barnen trots att de invandrade ensamma inte förblev ensamma särskilt länge: antingen togs de in av släktingar eller så etablerade de ett eget nätverk (ibid.) Hessles (ibid.) avhandling visar att de flesta av personerna hon följde upp har, efter tio, år etablerat sig i en gynnsam situation i Sverige. Något som ofta uppmärksammas är just att barnen skapade egna nätverk, sökte sig till gemenskaper som gynnade dem och hjälpte dem att etablera sig i Sverige på egen hand. Hessle (ibid.) belyser barnens egen förmåga att själva etablera sig och socialisera sig i landet och trots att de kom ensamma är de inte ensamma länge, tack vare sina egna resurser och kunskaper.

För att avrunda så kan vi konstatera att det finns stora skillnader på hur ensamkommande barn tas emot i andra länder. Sverige har en längre historia och en mer utvecklad metod i att ta emot ensamkommande barn. Samtidigt finns det begränsad forskning av barnens perspektiv av mottagandet i Sverige, vilket är en av anledningarna att vi väljer att fokusera på vad barnen själva anser vara deras behov och erfarenheter av mottagandet i Sverige. Den forskning som tar upp barnens perspektiv gör en problematisering av vilket arbete som utförs för att hantera situationen och finnas som ett stöd för barnen; när vi däremot fokuserar på barnens egna

erfarenheter och åsikter kan detta komma att beröras andra områden än de områden som täcks av den tidigare forskningen.

3. Metod

Syftet med undersökningen var att ta reda på hur ensamkommande barn beskrev sina erfarenheter av mottagandet i Sverige. Vi var ute efter konkreta erfarenheter av hur det är att komma till Sverige, hur det var första dagen i Sverige, första mötet på migrationsverket, intryck och erfarenheter av sitt första boende och av myndighetspersoner som de träffade. Vi har valt att utgå från barnens perspektiv då vi anser att det varit underrepresenterat. Med barnens perspektiv menar vi deras egna och personliga berättelser. Varje individ har individuella och unika erfarenheter av att komma till Sverige. Samtidigt är det möjligt att upptäcka likheter i berättelser som kan ge oss en någorlunda generell bild av hur vissa delar av mottagandet i Sverige kan uppfattas och upplevas av barnen. För att uppfylla syftet och besvara våra frågeställningar har vi använt oss av kvalitativ metod.

Syftet med vår studie var att undersöka hur dessa ungdomar beskriver sina erfarenheter av mottagandet i Sverige. Bryman (2011) menar att kvalitativ forskning används för att belysa respondenternas egna perspektiv och upplevelser, vilket för oss gjorde den kvalitativa forskningen lämplig då det är just ungdomarnas personliga erfarenheter och tankar vi var ute efter. Enligt Bryman (2011) är kvalitativ forskning ett mer tolkande synsätt som värdesätter hur individen tolkar och uppfattar sin verklighet. I vår studie har vi fokuserat på ett lägre antal respondenter vilket passar en kvalitativ metod som fokuserar på djupet snarare än bredden av ett fenomen.

Metodvalets huvudsakliga förtjänst är att det uppfyller vårt syfte på ett sätt som tex. ett kvantitativt tillvägagångsätt inte hade kunnat. Vårt syfte ämnade att fånga upp beskrivningar av erfarenheter, vilket vi ville uppnå med möjligheten att gå in på djupet av varje berättelse, ställa följdfrågor och upptäcka nya teman genom intervjuernas gång. Ett kvantitativt tillvägagångsätt hade omöjliggjort detta, då kvantitativa intervjuer ämnar att samla in data i antal snarare än djup. Vårt val av metod medför naturligtvis även att vi inte kan ta med lika mycket erfarenheter, vilket gör att studieresultaten inte kan anses generaliserande, vilket utgör metodvalets begränsning.

3.1 Semi-strukturerade intervjuer

Lind (2014) skriver att intervjuer är en vanlig teknik för att skapa ett empiriskt dataunderlag. Bryman (2011) hävdar att det med kvalitativa intervjuer ofta händer att intervjun kan ta nya oönskade svängar. Vi har sett till att skapa flexibilitet i intervjuguiden och har därför haft möjligheten att ställa ytterligare frågor när något nytt har uppkommit och därmed hittat nya intressanta teman. Inför intervjuerna hade vi fyra förbestämda teman, men vår nuvarande analys grundar sig i istället i tre helt nya teman som framkommit under intervjuerna. Bryman (2011) skriver att i kvalitativ forskning är det tillåtet att avvika från den originella intervjuguiden.

Lind (2014) menar att en intervjuguide är nödvändig för att samtalet ska få en struktur och relevans samt bidra med användbar information till undersökningen. Vi valde att börja med att kort informera om vårt syfte och presentera oss själva. Sedan ställde vi några bakgrundsfrågor som bland annat handlade om när ungdomen kom till Sverige och om hur länge ungdomen bott i Sverige. Vårt frågeformulär var uppdelat i block baserat på teman för att respondenten ska ha lättare att följa med i intervjun och för att det ska bli lättare att prata om en sak i taget. I vår intervjuguide hade vi två teman: "bakgrundsfrågor" och "att komma till Sverige". Det sistnämnda temat hade sedan två underrubriker: "Hur uppfattade du denna tid?" och "Hur skulle man kunna göra det bättre?" Bryman (2011) menar att frågorna inte ska vara specifika utan öppna. Vi lade vikt på att göra frågorna så öppna som möjligt för att undvika att leda personerna vi intervjuade till ett specifikt svar.

Vi informerade våra respondenter om att intervjun spelas in i syfte att komma ihåg vad som sagts och frågade om respondenterna känner sig bekväma med detta. Bryman (2011) skriver att kvalitativa intervjuer bör spelas in, då det inom kvalitativa studier är av intresse att både höra vad respondenterna säger, men även hur de säger det. Samtidigt är detta inte alltid möjligt.

För att kunna utföra intervjuerna i fred, utan störande moment från omgivningen såg vi till att ha bokats sal i bibliotek, och universitet. Intervjulängden varierade, eftersom vissa respondenter hade mer, andra mindre att säga, men var ungefär trettiofem minuter långa i genomsnitt. Tolk behövdes inte, då respondenterna pratade god svenska. Båda författarna var närvarande vid varje intervju.

3.2 Urval

För att besvara våra frågeställningar har vi valt att intervjua personer som har invandrat utan vuxet sällskap. Bryman (2011) skriver om målstyrda urval som är vanligt inom kvalitativ forskning. Det innebär att man väljer intervjupersoner som har direkt koppling och relevans till ens mål och frågeställning. Vi valde att intervjua personer som är etablerade i Sverige och har permanent uppehållstillstånd, både för att det är den grupp vi vill fokusera på men även för att just uppehållstillstånd och ens situation i Sverige kan vara känsliga samtalsämnen när man inte har permanent uppehållstillstånd. Detta för att vi var medvetna om, både sedan tidigare men som även har bekräftats av våra intervjuer, att väntan på uppehållstillstånd är en orolig och instabil tid. När man redan fått sitt permanenta uppehållstillstånd har man inte längre den oron som finns under väntetiden och därför tänkte vi att man är mer bekväm under en intervju där man pratar om bland annat väntetiden.

Vi intervjuade sex personer och kom i kontakt med dem via en tidigare kontakt med brett kontaktnät inom området. Lind (2014) skriver att i kvalitativa studier är det vanligare att använda sig av ett färre antal enheter under insamlingen av datamaterial.

Våra respondenter var alla män. Vi försökte få in kvinnligt perspektiv men fick dessvärre inget svar från den respondenten som var kvinna. Vi är medvetna om att detta utgör en brist, då vi förstår att vi går miste om ett mer omfattande perspektiv. Vidare är vi medvetna om andra faktorer som kan påverka resultatet, såsom ålder. Våra respondenter var relativt unga när de kom till Sverige och det kan påverka hur de tänkte då, samt hur mycket de minns nu.

3.3 Metodens tillförlitlighet

Det finns två typer av reliabilitet: intern och extern (Bryman 2011:352). Intern reliabilitet innebär att vi är överens om hur vi ska tolka datamaterialet då olika tolkningar av samma material kan ge ett felaktigt resultat. Extern reliabilitet handlar om huruvida detta arbete är replikerbart eller inte. I vår studie var vi intresserade av varje ungdoms individuella erfarenheter och upplevelser vilket gör överförbarhet svårt. Trots att Bryman (2011) nämner överförbarhet som ett av kriterierna, menar han samtidigt att fokus i kvalitativ forskning ofta ligger på det kontextuella och unika i ett fenomen. Därför kan överförbarhet sällan kan garanteras i kvalitativa fall. Då vi har utformat vår intervjuguide utifrån vår problemformulering och tidigare forskning och berör dessa i vår analysdel är det möjligt att uppnå liknande resultat genom en likadan studie vid ett annat tillfälle. Därför menar vi att

möjligheten till replikation finns, men att fokus inte ligger där eftersom det är en kvalitativ studie. Vi har i vår studie utgått utifrån sex olika ungdomars berättelser och det är deras upplevelser vi har försökt få fram och analysera.

3.4 Förförståelse

Som tidigare nämnt är en av anledningarna till att vi valt att göra en studie om detta ämne att vi själva har olika erfarenheter av invandring och flykt till Sverige. Vi har både egna erfarenheter av flykt och vi har närstående som har erfarenheter av att fly. Vi har därmed en inblick i och en förförståelse för hur mottagandet i Sverige uppfattas av människor som flyr till Sverige. Våra erfarenheter är något som vi ser som positivt då vi själva har en förståelse inifrån som ger vissa förkunskaper och avdramatiserar forskningsprocessen. Vi har dock inte några erfarenheter av att vara ensamkommande eller ensamma i ett nytt land, vilket är värt att nämna. Vår ambition med denna studie är att bidra till en förändring, främst när det kommer till synen på ensamkommande barn. Både tidigare forskning och den allmänna bilden visar i vår mening ofta på att ensamkommande barn antingen är offer eller att de är vuxna som låtsas vara barn. Vi vill med vår studie påverka den felaktiga bilden som finns och belysa en mer rättvis och positiv bild av ensamkommande barn. Detta kan leda till en vinklad bild av ensamkommande barn vilket vi är medvetna om, där vi väljer att inte diskutera problem så som PTSD och liknande patologiska perspektiv. Icke desto mindre, har vi förstått att det finns mycket sådan forskning redan, vilket rättfärdigar vårt beslut att utesluta det negativa.

3.5 Etiska överväganden

Bryman (2011) menar att samhällsvetenskaplig forskning har en uppsättning etiska principer. Vi lade stor vikt vid att personerna vi intervjuade skulle känna sig trygga och vi inledde därför vår studie med att ta hänsyn till etiska frågor som uppstår vid denna typ av undersökning. Vi började varje intervju med att informera personerna om deras rättighet att vägra svara på frågor och att få avbryta intervjun när de ville. Vi förklarade att vårt syfte med intervjun är att undersöka deras erfarenheter och perspektiv av mottagandet i Sverige och att deras svar endast kommer att användas i denna studie. Vidare har vi garanterat dem anonymitet och vi har tagit bort namn på respondenterna, vilket vi i början av intervjun självfallet även har förklarat. Vi har inte heller skrivit kommunen/kommunerna där personerna finns. Vi väljer att inte särskilja enskilda respondenter i analysen för att bevara den interna anonymiteten då vissa av dem känner varandra privat. Detta baseras på de forskningsetiska principerna; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (ibid.).

För att tillfredsställa kravet på samtycke har vi valt att närma oss personerna på egen hand och be om deras samtycke. Vi har gjort det vi kunnat för att undvika situationer som kan göra så att de känner sig tvungna att medverka. Konfidentialitetskravet innebär att man ser till att intervjumaterialet bevaras så att inga obehöriga kan ta del av den, samt att eventuell inspelning raderas efter uppnått syfte (ibid.).

Utifrån våra egna erfarenheter av migration är vi medvetna om att människor som har flytt kan tycka att frågor om flykten, situationen i hemlandet eller uppehållstillstånd är känsliga och jobbiga att svara på. För att minska risken för att personerna vi har intervjuat ska känna obehag eller oro har vi i vår studie särskilt tagit hänsyn till följande:

Samtycke: Vi försäkrade oss om att personerna som vi har intervjuat är myndiga. Detta har vi delvis gjort av juridiska skäl men även för att så gott det går försäkra oss om att få ett godtagbart samtycke till att intervjua personerna i fråga. Ett barn som ger sitt samtycke kan skilja sig från en myndig, då barnet kanske inte riktigt förstår vad det ger sitt samtycke till. Vi har bett om samtycke via telefon och lämnat utrymme för personerna att tänka igenom sitt svar innan de gick med på intervjuerna. Detta har vi gjort genom att be personerna återkomma till oss med svar om de behövde tid på sig att tänka igenom det.

Upphållstillstånd: Vi är medvetna om att personer utan uppehållstillstånd befinner sig i en jobbig situation, då deras tillvaro inte sällan färgas av ovisshet. Vi bestämde oss därför för att endast intervjua människor som har uppehållstillstånd för att undvika att väcka obehagliga tankar om eventuell framtid för personerna. Om vi hade inkluderat personer utan uppehållstillstånd i vår studie hade vi kanske riskerat att ge dem falska förhoppningar om uppehållstillstånd. Vi hade även bett dem prata om en period i sina liv som de ännu inte lagt bakom sig utan som de befinner sig mitt inne i. Dessutom kan det finnas en rädsla att det som personen berättar under intervjun kan komma att påverka deras beslut om uppehållstillstånd, vilket både orsakar en stress hos intervjupersonen och påverkar själva intervjun och resultatet.

Ämnet vi har behandlat i vår studie kan vara både känsligt och obekvämt att prata om. Det kan väcka minnen man helst inte vill tänka på. Vi ville med våra frågor, så långt det var möjligt, undvika att ställa känsliga frågor rörande personens familj eller personernas liv i deras hemländer. Vi ville alltså inte tvinga fram dessa konversationer utan snarare lämna

utrymme för personerna att själva lyfta sådant som de tyckte var viktigt. Vi var självklart lyhörda inför dessa berättelser men ville att de delas med oss på individernas egna villkor. Detta informerade vi om i samband med att vi frågade personerna om de ville ställa upp på en intervju med oss; vi betonade att frågorna endast handlade om hur det var när de kom till Sverige och inte innan dess.

3.6 Bearbetning och analys

Ahrne och Svensson (2015) skriver att transkribering av intervjuerna är den första uppgiften efter man har intervjuat respondenterna. Vi har enskilt transkriberat intervjuerna efter hand men har samtidigt kontrolläst och lyssnat av varandras transkriberingar. Vi har analyserat och strukturerat möjliga teman under tiden som vi har transkriberat både för att spara tid men även för att det kan vara intressant att gå in på nya teman i de återstående intervjuerna. Bryman (2011) rekommenderar att analysera kontinuerligt under intervju- och transkriberingsprocessen för att det gör forskaren mer medveten om vanliga och återkommande teman vilket även menas att förhöja kvaliteten på de återstående intervjuerna.

Vi har kodat datamaterialet utifrån de teman vi har haft i vår intervjuguide men främst efter teman som dykt upp under intervjuerna. Vi har anammat färgkodning i vår studie vilket är en av de tekniker som Jönson (ibid) nämner. Vi har färgkodat genom att kategorisera de transkriberade intervjuer i likheter som vi anser är relevanta i förhållande till våra frågeställningar, till exempel hur det var att komma till Sverige, komma till boendet, den personal de träffade och så vidare. Jönson (2010) skriver att man under kodningen skapar en struktur i sitt datamaterial genom att skapa definitioner. Strukturen hjälper en därefter att finna likheter och skillnader, mönster och nya teman. Jönson (ibid) skriver även att kodningen sker utifrån begrepp och kategorier som både kan vara grundade i de primära teman som intervjun först strukturerades kring och i de teman som uppstått under själva studien.

Vi har analyserat och kodat materialet gemensamt men har i förväg läst transkriberingarna och tänkt ut olika teman individuellt då vi anser att det varit främjande att både analysera enskilt och gemensamt för att inte missa olika perspektiv och tankesätt. Ahrne och Svensson (2015) skriver att det främsta syftet i ens analys är att hitta likheter och skillnader mellan de enskilda intervjuerna.

4. Teoretiska utgångspunkter

Då vårt syfte är att ta reda på hur personer som kommit till Sverige som ensamkommande barn beskriver sina erfarenheter av mottagandet i Sverige, analyserar vi vårt material utifrån teoretiska utgångspunkter som belyser relationen ”vi och dem” och det svenska samhällets bild av ensamkommande barn. Bilden av ensamkommande barn vare sig den är positiv, negativ eller begränsad, har en påverkan på hur de bemöts på olika plan så som internationellt, nationellt, inom myndighet och så vidare. Hur någon bemöts avgörs bland annat av vilken bild som finns av dem och som förmedlas till allmänheten via exempelvis media och politik.

4.1 De andra

Ett återkommande tema i intervjuerna som har gjorts är känslan av utanförskap och exkludering. Myers et al. (2013) menar att det från ett historiskt perspektiv ofta skett ett möte mellan ”oss” och ”de andra”. Det som förenar ”oss” är att vi är ”lika” och är även det som skiljer oss från ”de andra”: de som inte är som ”oss” och som är minoritet. På grund av den ökade globala migrationen har vi hamnat i ett läge där minoriteten och därmed ”de andra” i vårt fall blir invandrarna i Sverige. Myers et al. (2013) menar att de ökade mötena även lett till att mer kunskap om ”de andra” blivit ett socialt men också professionellt behov. Vi baserar våra existerande kunskaper om ”den andre” på egna erfarenheter, som i sin tur är formade av vårt samhälle (ibid.). Vi i vår omgivning påverkas av existerande diskurser och normer vilka i sin tur påverkar hur vi förstår olika fenomen. I praktiken kan detta göra mer skada än nytta, då det finns en risk för att en falsk bild av ensamkommande barn påverkar bemötandet och behandlingen av barnen i fråga. För att förstå hur ”den andre ser oss” måste vi, enligt Myers (ibid.) bli medvetna om våra egna mönster och hur vi själva tänker. Det vill säga: vi måste bli medvetna om hur det vi tror oss veta konstrueras och upprätthålls av oss.

Myers et al. (2013) menar att det finns olika sätt för de som är ”lika” att försöka förstå ”den andre”. Den första som beskrivs är att tvångsmässigt göra den andre till ”en av oss” utan att lära känna den. Detta kallas för en ”all-or-nothing-approach”. I vårt fall kan detta visa sig i form av att man gör ensamkommande barn till ”vanliga svenska barn” som har samma behov av stöd som ett barn som växt upp i Sverige. En ”all-or-nothing-approach” resulterar i kontroll och dominans då man själv bestämmer att göra den andre till en av oss. Det är alltså inte att ta den andres perspektiv utan ger dessutom en motsatt effekt (ibid.).

Vidare visar Myers (ibid.) hur berättelser och diskurser formas av de som är "likadana" för att sedan ställas i kontrast mot "de andra". Detta fenomen föregår inom flera grupper och strukturer på olika nivåer. I vårt fall visar det sig i form av fördomar och osanna föreställningar kring ensamkommande barn. Myers (ibid.) menar att för "oss" är producerade berättelser om "de andra" vår sanning som upprätthålls av oss. Detta gör att den faktiska sanningen förblir okänd för oss. Myers (ibid.) pekar på felet i att se samhället som statiskt och oföränderligt där olika grupper ges olika identiteter och egenskaper som binder dem samman, och ställer dem emot de som är "olika". I själva verket, menar Myers et. al. (2013), är samhället ett komplext system som är föränderligt beroende på de olika maktstrukturerna och där dess invånare har många olika identiteter bortom de nationella. Ett genuint intresse om "den andre" och den "den andres perspektiv" ger lika mycket insikt i den andre som det ger en insikt i hur vi själva är (ibid.).

Hur ovanstående teoretiska resonemang påverkar den verklighet vi befinner oss i diskuteras av Einhorn (2013) som beskriver hur migrationsdomar avgörs av hur domare uppfattar det fall som framläggs av asylsökande individer. Einhorn (2013) menar att domare filtrerar de asylsökande personers historier genom sin egna västerländska lins, skapad av deras egna värderingar och normer. När domarna är oförmögna att förstå "den andres" resonemang kring till exempel deras kultur, avfärdar de "den andres" historia som icke trovärdig, och misslyckas enligt Einhorn (2013) att förstå hur alla saker den asylsökande berättar är logiska ur "den andres" perspektiv. I sin studie tar Einhorn hjälp av rättsfall för att bättre belysa sin teori med exempel. Trots att migrationsdomar inte är av relevans till vår studie bekräftar och exemplifierar Einhorns (2013) resonemang det som Myers et. al. (2013) menar med "de andras" perspektiv vilket vi anser är av värde till vår analys.

4.2 Dominerande föreställningar om ensamkommande barn

Trots att ensamkommande är resursstarka och självständiga med tanke på deras situation finns det i samhället en motsägelsefull bild av dem. Synen ensamkommande barn i Sverige är avgörande för hur man tar emot barnen, och i vissa fall om barnen tas emot överhuvudtaget. Seeberg (2016) tar upp fyra fall om ensamkommande barn som kommit till Sverige mellan åren 1938 – 2013 och hur dessa fall skiljer sig beroende på den då, både normativa och juridiskt aktuella synen på ensamkommande barn. Seeberg (ibid.) menar att skillnaden främst beror på om barnen ses som "aktörer" och därmed mer aktiva, resursstarka individer eller om

de ses som barn och därmed "offer" i deras situation. Då synen på barnet skiljer sig beroende på om det är en "aktör" eller ett "offer" kan detta bli problematiskt på olika sätt och orsakar ett misstänkliggörande av "aktörerna" som inte längre behandlas eller uppfattas som barn. Människor ger symboliska, territoriella och sociala rättigheter till de som anses vara barn. Med detta menar Seeberg (2016) att stater har lättare för att neka territoriella rättigheter så som fysiskt avvisa inträde i landet till de man anser vara vuxna. Med sociala rättigheter menas de förmåner som följer med ett uppehållstillstånd. De symboliska rättigheterna är i sammanhanget mest intressanta eftersom de innebär att det unga barnets (ju yngre desto bättre) uppehälle i landet lättare berättigas eftersom barnet väcker mer sympati (ibid.). Paradoxen uppstår då, menar Seeberg (ibid.), att när barn är barn rent fysiskt men samtidigt handlingskraftiga aktörer riskerar dem att inte längre ses som barn utan som vuxna som försöker utnyttja systemet, och blir därmed orättvist berövade av ovanstående beskrivna rättigheter (ibid.).

Crawley (2010) menar att det finns en generell oförståelse för vad det innebär för dessa individer att vara just barn. De flesta barn har vuxit upp i politiska kontexter där barns ålder inte medför några speciella privilegier, där det alltså inte nödvändigtvis betyder någonting att man är barn, och att man därför fått växa upp väldigt fort. Barnen har inte någon speciell nytta eller önskan av att vara beroende av vuxna en längre tid, eller förbli "barnsliga" (ibid.), vilket även ofta dyker upp i våra intervjuer. Crawley (2010) menar att detta medför att dessa barn inte beter sig typiskt "barnsligt" vilket i sin tur leder till att deras själva barndom ifrågasätts, eftersom de med sin mognad bryter de normer som finns för västerländsk förståelse av barndom. Detta är en vanlig bidragande faktor till att barn misstänkliggörs och ses som vuxna som försöker utnyttja systemet.

Crawley (2010) presenterar ännu ett fenomen som vi tycker är av intresse i studien: när barn ses som just barn är de offer av vuxnas våld, och är i behov av deras skydd. Detta är implementerat i "den mjuka lagen". När barnen däremot ses som asylsökare är de plötsligt ett hot för myndigheter som vill kontrollera invandringen i landet, vilket bland annat leder till att olika barns önskningar blir behandlade med förakt då de ses istället som vuxna som försöker utnyttja systemet. Barnen kriminaliseras och misstänkliggörs på flera strukturella nivåer vilket självklart även påverkar hur barnen blir bemötta på individnivå. Detsamma gäller när barnen ses som offer och i ständigt behov av hjälp.

Crawley (2010) tar upp hur barn i asylprocessen kriminaliseras med det ökade fokuset på kontroll och säkerhet. Ett sådant exempel är asylintervjun där man försöker ta reda på vilka barn som har "legitim" anledning att söka asyl och vilka som vill "utnyttja systemet". Barn blir kriminaliserade om deras berättelse om flykten ter sig inkonsekvent, det vill säga om deras historia inte är exakt likadan varje gång. Crawley (2010) vill lägga vikt på att det finns många olika bidragande faktorer till varför barnens historia är rörig, men att dessa ignoreras av myndigheterna och barnen istället stämplas som lögnare som vill utnyttja landets sociala välfärd. Ett barn i Crawleys (ibid.) studie beskriver vad som närmast liknar ett förhör med en misstänksam fånge där intervjuaren både skrattar åt och förminskar barnet genom att säga att barnets gråt inte kommer att hjälpa barnet – med antydning att barnet försöker manipulera förhörspersonerna och att dessa är medvetna om det. Vidare beskrivs barnens tystnad och vägran att svara på frågor som någonting som resulterar i kriminalisering av barnet. Crawley (2010) menar istället att tystnaden ofta är resultat av rädsla för myndigheter och därmed barnets försvarsmekanism medan det ur myndigheternas synvinkel ses som att barnet döljer någonting eller ljuger.

5. Resultat och analys

Vår analys grundar sig i ensamkommande barns perspektiv på de insatser och det bemötande som staten erbjuder dem. För att få en struktur organiserar vi berättelserna och vår analys utifrån rubrikerna "ankomsten till och första tiden i Sverige" och "tiden på boendet". Vi kommer under nämnda rubriker analysera och diskutera ungdomarnas berättelser utifrån Myers (2013) resonemang kring relationen mellan "vi" och "dem" och hur den spelar roll i bilden av "de andra" med fokus på hur nämnda synsätt påverkar mottagandet och bemötandet av ungdomarna när de kom till Sverige som barn. För att vidare diskutera och analysera bemötandet och mottagandet av barnen och vilka faktorer som ligger bakom, kommer vi att tillämpa Seebergs (2016) resonemang kring hur mottagandet av barnen varierar. Seeberg (ibid.) menar att bemötandet av ensamkommande barn varierar beroende på hur bilden av dem förmedlas och i vår analys exemplifieras konsekvenserna av den ofta motsägelsefulla bilden av barnen. Som ett avslut på vår analys har vi valt att lyfta vad ungdomarna anser kan göras annorlunda för att förbättra arbetet med barn i liknande situation.

5.1 Ankomsten till Sverige

De personer som vi intervjuade beskriver alla varierande erfarenheter av deras ankomst till Sverige. Ungdomarna hade olika erfarenheter av hur de skulle ta sig vidare när de väl kom fram; Vissa hade släktingar som tog emot dem på stationen, men det var flera ungdomar som inte kände någon när de anlände i Sverige. Det, som de flesta av ungdomar haft gemensamt, är att de inte visste vart de skulle ta vägen.

Trots ovissheten uppvisade ungdomarna en förmåga till att agera i osäkra situationer, de uppger hur de frågade främlingar och bad om hjälp, vilket ledde till att de slutligen tog sig till Migrationsverket:

Jag tittade efter folk som, men du vet, såg ut som jag. Jag tänkte att de kanske kan mitt språk så jag kan fråga dem vart jag ska gå.

Ungdomarna uppger att de, eftersom de redan varit i en hel del länder på vägen hit, visste att det var Migrationsverket som de behövde besöka, men inte om det var nära eller långt bort, om man bara kunde dyka upp utan en bokad tid, och andra regler i det här landet.

En av ungdomarna vi intervjuade gick exempelvis fram till en person som han tyckte såg ut att komma från hans hemland; detta visade sig vara rätt och då kunde personen på deras gemensamma modersmål förklara vart Migrationsverket låg. En annan ungdom gick ut från stationen till stadens centrala del och letade efter en polis och kunde till slut stoppa en polisbil. Han uppger att det i andra länder generellt var polisen som man skulle vända sig till.

I de andra länderna hade man först med polisen att göra, så när jag såg en polisbil tänkte jag att jag skulle stoppa bilen.

Ungdomarna ger således prov på aktörskap och handlingskraft som Seeberg (2016) menar ofta präglar denna grupp av individer. Vi fann under intervjuernas gång att vi många gånger undrade hur ungdomarna "visste" till exempel vilka tåg de skulle ta, vilka myndigheter de skulle kontakta och så vidare, och glömde därmed att barnen hade en hel uppsättning färdigheter som vanliga barn, utan liknande erfarenheter saknar. Detta blev tydligt för oss först när personerna förklarade att de hade införskaffat dessa färdigheter under resans gång.

Man lär sig efter ett tag vad man ska göra, till exempel om man inte har en biljett och när man ska gömma sig på toa... vilka som ser ut som någon man kan lita på, som är i samma situation som en själv, hur man kan skaffa mat och så vidare.

Det är bland annat denna förmåga att klara sig själv som Seedberg (2016) menar skapar en motsägelsefull bild av ensamkommande barn. Det vi tror oss veta om barn generellt passar inte med bilden av barn som handlingskraftiga aktörer som klarar av att ta sig så långa sträckor på egen hand. Barnens erfarenheter skapar ofta en föreställning om att dessa barn inte är barn, utan vuxna individer som kommer till Sverige, med ett annat ofta beräknande motiv: att utnyttja systemet. Detta sker följaktligen för att barnen i fråga har fått uppleva saker som det normativa barnet i Sverige inte har fått uppleva och uppfyller därför inte normen av hur ett typiskt barn är. Både Seeberg (2012) och Crawley (2010) menar att barnen behandlas olika beroende på om de uppfattas som barn eller som vuxna asylsökande. Personerna som intervjuades kunde generellt inte dra sig till minnes om detaljerna kring första mötet med Migrationsverket, men många menar att detta var någonting som var ångestladdat, eftersom de såg det som avgörande för deras chanser att få stanna kvar.

Då tänkte man hela tiden... aa, vad kommer hända nu?

Det är klart att det inte var lätt att gå dit, för man tänkte "tänk om de säger nej", jag hade redan en ny familj här.

I de flesta av fallen fick mötet med Migrationsverket vänta eftersom de oftare blev körda till boendet direkt för att i senare skede få komma till asylintervjun.

Jag var rädd alltså, de kanske bemötte mig jättebra men jag var jätterädd. Alltså, för när man kom hit och hör om Migrationsverket, det är skrämmande ju.

Mötet med handläggaren på Migrationsverket beskrivs generellt som varken bra eller dåligt, och de flesta individerna tyckte att själva väntetiden var det jobbiga. Ungdomarna jämförde mötet med hur myndigheter i andra länder bemött dem och menade att det i jämförelse med dem erfarenheterna var bemötandet mycket bra i Sverige. De menade att de i andra länder fått sova på polisstationer "som kriminella", och förväntade sig därmed inte att bli körda till ett boende. Vissa av personerna reflekterar själva kring om det här första mötet hade tett sig annorlunda för dem nu än det gjorde då.

Det är svårt att säga nu, om det var bra eller dåligt, det var mycket som hände för att ha tid att tänka. Nu hade jag kanske upplevt det annorlunda, för nu vet jag mer.

5.2 Den första tiden på boendet

Personerna som intervjuades menade att de snabbt knöt kontakter och vänskapsband, vilket gjorde det blev mer och mer otänkbart för dem att återvända till hemlandet ju längre tid som gick i väntan på beskedet. Bara att flytta till andra boenden beskrivs som en separation.

Det här var... Som familj... vi var alla samma där. Man kände att de andra ensamkommande förstod. Alltså... när jag flyttade till en annan kommun blev det svårare att träffa de vänner man skaffat, man visste att man kunde ses om man ville, men det kändes inte likadant.

Dessa och andra liknande beskrivningar finner man i studien skriven av Backlund et al (2012), som menar att barnens egen medverkan i beslut som rör boendet är mindre än andra placerade barns, och att ständigt behöva flytta ofta resulterar i ytterligare separationer, i den intervjuades berättelse om hans vänner, eller snarare 'familjen', som han benämnde dem.

Detta väcker följaktligen frågan om varför dessa barn inte får möjligheten att medverka i beslut som berör dem och varför andra placerade barn erbjuds denna möjlighet i högre grad. De intervjuade menar att beslut om flytt drabbar flera och då flyttas flera av barnen, men till olika boenden. "*Där det finns plats*", beskriver en person.

När vi flyttar in vet vi att vi snart kommer flytta ut igen, så det kommer inte som en chock, men det är ändå svårt, man kan inte låta bli att... men stadga sig typ. Det är inte lätt att börja om hela tiden.

När personerna besvarade våra frågor både kring flytten och andra upplevelser använde de sig ofta av plural i sina svar: "vi flyttade", "de sa till oss" och så vidare. När vi tog upp detta med de intervjuade fick vi till svar att detta inte var någonting de hade reflekterat kring, utan att det föll sig naturligt för dem att beslut fattades om dem som en grupp. Dessa barn och andra placerade barn skiljer sig således på det viset att andra placerade barn inte klumpas ihop med de övriga på det boende de är placerade i. Dessa barn ses som en klump bestående av likadana behov som kräver likadana handlingar, individen försvinner eftersom han/hon existerar i sammanhang med de andra, i detta fall "ensamkommande barn". Detta kan förstås utifrån Myers (2013) resonemang om "de andra". Man tar sig inte tid att utforska barnens individuella behov eftersom det är lättare att utgå ifrån att de alla är likadana och inte som

”oss”. Andra placerade barn hamnar i kategorin ”vi”, och man utgår då ifrån att de har samma behov som oss, som behöver utforskas individuellt och vara anpassat efter just den personens behov och förutsättningar.

Samtliga intervjuade uttryckte alltså att de bildat starka band till andra barn i samma situation och vissa menade att de byggt relationer med en specifik vuxen i sin närhet. De menade att den vuxna i fråga genuint brydde sig och gjorde mer än vad den egentligen hade behövt göra för att uppfylla sina arbetsuppgifter. Den gemensamma nämnaren för ungdomarnas ”närmaste” vuxna under denna tid var att de alla försökte ta den andres perspektiv och faktiskt försökte förstå. Enligt en ungdoms berättelse var denna person hans dåvarande god man. All kommunikation hade tidigare skett på engelska, och de kunde känna sig begränsad på grund av detta.

Jag kunde även franska, men det kunde inte dom. Jag hade mycket jag ville säga men fann inga ord. Det gjorde att jag var ganska arg och irriterad, men de förstod inte varför. Min god man var den första som anlidade en tolk, och jag såg att hon verkligen ville veta vad jag tänkte. Henne kunde jag prata med på riktigt.

Enligt denna person, var det bara hans god man som brydde sig om att anlita en tolk, när hon pratade med honom. För övrigt befann han sig i en värld av språkliga barriärer. Han berättar även hur hans kommunikation med andra barn begränsades av personalen på det boende han befann sig på.

De sa ‘Du får inte prata arabiska /.../ inte alls.’, ‘Du måste lära dig svenska.’ Hur ska jag lära mig svenska utan att använda arabiskan? De ville hela tiden förstå vad vi sa, som att vi sa någonting dåligt.

Vissa av personerna menade att de kände sig misstänkliggjorda när personalen krävde att man pratade ett språk de inte kunde och var bekväma i. Detta kan tolkas som ett krav som grundar sig i personalens egna behov att förstå vad barnen sa, snarare än barnens behov att uttrycka sig på det språk de kan. Detta stämmer överens med vad Myers (2013) kallar för en ”all-or-nothing-approach” där man tvångsmässigt försöker göra ”den andre” till en del av ”oss”, utan att för den sakens skull ta den andres perspektiv. Det ungdomens god man gjorde var att hon utgick från var personen befann sig; hon tog hans perspektiv och förstod därmed att han behöver tilltalas på det språk han bäst kan uttrycka sig på.

Myers (2013) och Crawley (2010) menar att oförståelsen som existerar för "den andra" och viljan att göra "den andra" till någon så olik sig själv inte sällan resulterar i en kriminalisering av de som uppfattas som de andra, i detta fall de ensamkommande barnen. En kriminalisering leder i sin tur till behov av ökad kontroll över barnen. Stater utövar kontroll över alla sina invånare och organiserar organ som har till uppgift att verkställa denna kontroll, såsom Polisen, Migrationsverket, Skatteverket och så vidare. Detta blir dock extra tydligt för den som precis invandrat till landet. Kontrollen kan uppfattas på olika sätt och just i vår studie uppfattades den av respondenterna genom det ständiga dokumenterandet. Samtliga individer menade att det inte gick att lita på boendepersonalen eftersom de "dokumenterar allt". Det var även oklart för de individer vi intervjuat vad den här dokumentationen hade för syfte.

Vi berättade aldrig någonting för dem, för det gick rykten om att de dokumenterade allt man gör, de bara skrev och skrev. Och man tänkte, vad ska dem med allt det till?

Mina kompisar sa: "säg ingenting, de skriver allt man säger, och man vet inte vad de kommer göra med det."

En annan person menade att han inte vågade ringa till sin familj i hemlandet trots att dessa befann sig i ovetskap om han levde eller inte.

Och jag visste ingenting... vågade inte ringa min... min familj ju. /.../ Nej för att... där en kompis sa till mig, ja 'här personalen kommer att berätta allt', då har jag inte haft kontakt med dem, hela tiden jag bott där. /.../ de visste ingenting, om jag levde.... Inte levde...

Personerna upplevde att de på något vis måste prestera på boendet, som att det hängde ihop med Migrationsverkets beslut om de fick stanna i landet.

Vi frågade och litade på varandra, vi litade inte på någon myndighetsperson. Ja, till och med på boendet var det ett rykte om att man måste sköta sig bra och de skriver varenda jävla rörelse du gör.

Ingen hade förklarat för personerna vad dokumentationen har för syfte och de kände sig övervakade. Ur socialarbetarens synpunkt, som är van vid byråkratin inom socialt arbete, ses dokumentation som en nödvändig och självklar del av och tjänar ett flertal syften, bland annat möjligheten att gå tillbaka och se vad som har gjorts och sagts. Dokumentation är även väsentligt för att kunna följa upp och genomföra eventuella mål som man har för barnet eller

ungdomen. Men för individerna som utsätts för detta är det inte alltid en självklarhet och mycket oftare kan det istället skapa misstänksamhet. Samtliga individer menar att ingen förklarat för dem varför man dokumenterar "allt de gör." Dokumentationen och förbudet mot att prata det språk man kan, som beskrevs ovan, bidrog till en känsla av att barnen kände sig misstänkliggjorda och övervakade. Barnen reagerade då i sin tur med att dra sig undan.

Man litade inte så mycket... just /namn/ pratade jag mycket om känslor med men inte någon annan. Han var en sån person man kunde prata om allt för, tillit kommer inte så lätt. Det tar en stund innan man kan lita på någon. Vi (de boende) pratade inte så mycket, vi vände oss aldrig till någon myndighetsperson iallafall, man fick hjälpa varandra och sen så gick det jättemycket dåliga rykten om myndighetspersoner.

Misstänkliggörandet av barnen resulterar i en ond cirkel då barnens rädsla för myndighetspersoner i myndigheternas ögon tolkas som att barnen försöker dölja något eller att de ljuger (Crawley, 2010). Barnen i sin tur berättar enligt egen utsago inte någonting för att de inte känner tillit.

Att vara oförstående för den andras situation kan många gånger ske utan att man är medveten om det. I vårt fall skedde detta under intervjuens gång, då vi med utgångspunkt från vår egen verklighet frågade personerna om boendets organisering och om de hade blivit delgivna boendets regler. Vi utgick från att delgivandet av denna information är bra bemötande eftersom regler och information är viktigt i vår egna vardag och är ofta synonymt med ordning och reda. För en nyanländ, som precis kommit till den stora mållinjen är detta inte någonting som upptar tankarna. En av personerna klargjorde för oss hur annorlunda han uppfattade dessa regler och information.

De gav en bara en massa information och regler. Jag har inte ens hunnit förstå att jag äntligen är i Sverige, att jag lever. Jag kunde vara där när de pratade med mig... om husregler och sånt, men här (pekar med pekfinger mot pannan) var jag inte där... förstår du? Jag tänkte så mycket. Husregler är inte viktigt för en just då. Man måste hinna landa. Förstår du, det är kaos i huvudet.

En annan person menar att han hade kommit till boendet och de hade sagt vad de hette, pekat på matsalen och sagt vilka tider man äter, och sen lämnat honom att sitta på sitt rum:

Jag tänkte vad är det här, får jag komma ut härifrån? Det kändes som ett fängelse först.

Einhorn (2013) menar att vi ställer frågor och handlar utifrån vår egen uppfattning om världen, och hans resonemang kring detta kan även tillämpas på vår intervjuteknik. Genom att ställa frågan om personerna delgetts information om boendets regler har vi utgått från vad vi tycker är viktigt. Vi har motiverat frågan med resonemang om att information är bra att veta för den boende vilket det kanske hade varit i ett senare skede, men just vid inflyttningen är personen överväldigad. Vi hade inte kunnat förutse detta synsätt och därför gjorde förståelsen av detta att vår studie tog en annan vändning. Istället för att kontinuerligt värdesätta och ifrågasätta mängden information och hur tydlig den var insåg vi att andra faktorer spelade större roll för ungdomarna och fokuserade istället på detta. De flesta andra svarade på vår fråga med att helt enkelt säga ”*ja vi fick information.*” vilket, utan det ovanstående tillägget hade gett en ofullständig bild av situationen, information betyder inte alltid hjälp. Våra förväntningar under intervjun och insikten att verkligheten för dessa barn inte såg ut som vi antog bekräftar Einhorn (ibid) resonemang om att man misslyckas att se utifrån ”den andres” perspektiv och som Myers (2013) beskriver om att man gör ”den andre” till en av ”oss”.

Vad är då hjälp? Backlund et.al. (2015) menar att barnen drar sig från att fråga om hjälp trots att de kan behöva den. I våra intervjuer finner vi dock att samtliga uttryckte att de klarar sig själva och att de egentligen inte behövde mer hjälp än vad de faktiskt fick. Här framkommer det ännu en gång att vi hade ett felaktigt perspektiv på ”de andra” genom att mena att man själv i deras situation hade varit i stort behov av stöd och hjälp. Förståelse i detta fall handlar därmed inte om att försöka sätta sig in i den andres situation, utan mer om att se det från deras perspektiv utifrån deras egna förutsättningar och tidigare erfarenheter. Detta är självklart nästan omöjligt om man inte frågar och endast gör antaganden. Crawleys (2010) och Seebergs (2016) resonemang om den annorlunda uppfattade barndomen återkommer inom vårt datamaterial där individerna beskriver det som att de fungerar annorlunda än vad de vuxna omkring dem tror och att de ofta kände sig missförstådda. De flesta ungdomarna upplevs behöva tänka efter då vi frågar om deras behov och vad de vuxna hjälpte dem med:

Jag behövde ingenting. Jag frågade aldrig om någonting. Socialsekreterare ringer vi bara när vi har problem, jag har aldrig problem. Jag klarar mig själv.

I vår kultur visar vi inte så mycket känslor. De frågar hela tiden om känslor. Och om jag mår dåligt säger jag ingenting om det. Man säger bara allt är bra, sen pratar man med sina kompisar om sin oro, för de förstår.

Då det kommer till ”hjälp” nämnde samtliga personer sina vänner, snarare än vuxna, vilket inte är vad vi förväntar oss av barn. Ett återkommande tema för samtliga intervjuade är att vuxna inte går att lita på och hjälper bara till med konkreta saker:

Jo alltså de hjälpte med typ pengar och sånt, och om man ville ha busskort, mobil. Allt annat fixar man själv.

Det är denna handlingskraftighet som Crawley (2010) menar präglar individer som är vana vid att klara sig på egen hand. De flesta barnen upplevde det som att de hade resurser och energi att investera i någonting, men som inte togs på allvar. Det här är fall där barnen är aktörer som försöker påverka sin egen livssituation vilket även bekräftar att dessa barn har tagit sig an alla möjligheter att faktiskt förhöja sin livskvalitet (Seeberg, 2016).

Jag är en positiv kille. Först ville de att jag skulle bo i ett sånt hem, där var en massa dåliga killar, som tog droger och sånt. Jag ville inte bo där.

Vissa andra hamnade i tjafs med personalen, men inte jag. Jag kan med människor. Mycket handlar om hur man själv är, vad man väljer att göra, förstår du vad jag menar?

Som tidigare nämnt får ensamkommande barn antingen stämpeln att de som vuxen försöker manipulera det svenska systemet eller att de som barn är traumatiserade offer med speciella behov av hjälp och stöd (Crawley 2010). Vår uppfattning av barn och barndom är utifrån vårt svenska perspektiv annorlunda än hur verkligheten faktiskt ser ut för dessa barn (ibid.). Detta visar sig även i vårt datamaterial där ungdomarna ofta uttrycker att de ofta kände sig missförstådda men speciellt när de uttrycker att de inte behövde mer utförlig hjälp och att de klarade sig bra på egen hand. Trots att de är barn uppför de sig och bevisar en mer självständig, ansvarsfull och mogen bild än vad det normativa barnet ser ut för oss.

5.3 Ett bättre socialt arbete

Under intervjuerna har vi insett hur missvisande synen på ensamkommande barn i Sverige är och hur den påverkar oss också i det avseende att vi tror oss veta att det finns många faktorer som kan förbättras i arbetet med ensamkommande barn. På frågan om vad som kan göras för att förbättra arbetet med migrerande barn fick vi svar som vi inte förväntade oss. De flesta uttryckte att de inte hade något att klaga på och att det var bra som det var. Efter transkriberingen av våra intervjuer insåg vi vilken hjälp som ungdomarna faktiskt värdesatte:

Allting var bra när jag kom. Man kom från att gömma sig för allt och alla, till att komma in till ett boende och få ett eget rum och egen säng. Du kan duscha... du får rena fina kläder... man var.... man var jätteglad över alla sakerna.

När vi förväntar oss ett svar som ska bekräfta vad vi själva anser är bristande så visar sig den oförståelse som Crawley (2010) diskuterar angående den generella oförståelsen för vad det innebär för dessa individer att vara barn. Barndom för dessa individer är inte densamma som för många andra uppvuxna i Sverige vilket även innebär att vi inte kan förutse de behov som barn kan tänkas ha när det kommer till mottagandet i Sverige.

Flera ungdomar beskriver kommunikationen som bristvara. Ett ofta återkommande uttryck som individerna i vårt datamaterial använde är "förstod ingenting", och "förstod lite genom kroppsspråk". En av individerna beskriver kontakten med en god man som speciellt minnesvärt:

Hon var den första som pratade med mig på riktigt /.../ Hon hade tolk, en kvinna som kom varje gång, hon kände mig. Jag fick jättemycket hjälp.

En intervjuad berättade hur han inte längre ville på bo ett boende och fick därefter bo på ett familjehem där familjehemsmamman var chefen på boendet han bodde på. Nedanför förklarar han skillnaden mellan att bo på boendet och skillnaden på boendepersonal och familjehemsföräldrar och hur det påverkar ens känsla av bekvämlighet och tillit.

Det är bara en känsla man får av en person. Att man kan lita på dem. I boendet vet man att personalen gör sitt jobb. Även om de lyssnar på dig så vet du att det är deras jobb. De kanske bryr sig men de är där för att det är deras jobb. Men i hemmet kan man prata om vad som helst, de dokumenterar inte heller.

Något som vi tycker är värt att ta upp är det faktum att alla som vi intervjuade pratade om dokumentation i en negativ bemärkelse. Som tidigare nämnt är det tydligt kopplat till misstänkliggörande men egentligen är en av anledningarna till dokumentation att följa upp ungdomens utveckling för att förbereda den för vuxenlivet samt att ge den stöd. Samtidigt är de naivt att påpeka att dokumentation endast görs för individens skull och inte är en typ av kontrollutövning.

Alla personer vi intervjuade nämner främst busskort, pengar, kläder och mat som den hjälp de fick på boendet. En av våra intervjupersoner beskriver hur skönt det är att ha en egen säng, rena kläder och rättigheter efter att ha varit på flykt och ständigt fått gömma sig från omvärlden.

Alltså jag hade ingenting med mig, de gav till mig pengar, de gav till mig kläder och mat och sånt.

Backlund et al (2012) skriver att den kontakten barnen beskriver att de hade med vuxna handlade i stor utsträckning om kontakten med boendepersonal, familjehemsföräldrar, lärare och gode män. Under intervjuerna beskriver vissa en god man, kontaktperson eller en specifik boendepersonal som gjorde ett extra bra intryck. Vad dessa berättelser har gemensamt är att personen i fråga gjorde saker som inte "bara var deras jobb". Några exempel är att de hjälpte till med att skriva CV, ordna Mobilt Bank-ID, skjutsade en till vissa platser och funnits som känslomässigt stöd.

En av killarna fick operera blindtarmen och så låg han på sjukhuset och jag minns att jag ville dit och besöka honom, men jag visste inte vart... hur jag ska ta mig dit och hela den biten. Och så körde hon mig dit, sådana saker är inte en kontaktpersons jobb. Sen när vi var på sjukhuset så köpte hon en blomma med sina pengar, jag ville köpa en blomma men sen så... hon betalade och så ja. Hon gjorde jättemånga sådana småsaker, hon var schysst mot mig.

Som nämnt av ungdomarna vi intervjuat är de minnesvärda vuxna i deras liv de som man kunde lita på och som de kände hade tid för dem men också hur de visade att de faktiskt bryr sig. De vuxna som ungdomarna minns i positiv anda var de som genuint brydde sig och som gjorde mycket utöver vad som krävdes ut av dem för att faktiskt hjälpa.

Jag minns att min socialsekreterare hjälpte mig med någonting som kanske inte var hennes jobb, men hon kom hem till mig med sin man och hjälpte mig med Bank-ID och hur man betalar räkningar och så. Hennes man var en sån... datakunnig... och kanske just därför jag tycker hon var så snäll. Det var länge sen, det enda jag minns var just det, hon kom faktiskt på en helg och hjälpte mig med det.

Dessa ungdomar visar sig vara mer självständiga, handlingskraftiga och framgångsrika än många andra ungdomar med mer privilegierade förutsättningar. Intervjuerna som ägde rum var generellt sett lättsamma och enkla och detta för att dessa ungdomar inte ser sig själva eller gör sig själva till offer. De är tydliga aktörer (Seeberg, 2016) och har således inte de behoven som andra ungdomar i deras situation och ålder möjligtvis förväntas ha av omvärlden.

Samtidigt uttrycker flera att de önskar mer förståelse för deras situation vilket har varit ett återkommande inslag i vår studie där oförståelsen för barnens situation har påpekats är stor och har negativa konsekvenser. Vi vill avsluta vår analys med ett citat från en intervju där personen beskriver vad som kan förbättras med arbetet och mottagandet i Sverige.

Att försöka bygga en relation för själva individen, själva personen man handlägger... försöka bygga en relation och omtänksamhet. Man ska inte se personen som bara ett objekt, det är en person med känslor som är ny här... den här personen har kommit från en helt annan kultur... man ska ge lite tid och utrymme till att landa. Vi fick jättemycket info, men även fast jag satt där jag var aldrig där. Jag hade precis kommit och de ger mig info om boendet. Jag var glad över att jag var där och levde, jag ville kontakta min familj. Man kan inte ta in all info heller och man förstår inte systemet. För att kunna förstå sig på ett sammanhang så måste man stå på en grund iallafall. Man ska använda sig lite av sunt förnuft helt enkelt.

6. Slutdiskussion

Syfte med denna studie var att undersöka hur personer som kommit till Sverige som ensamkommande barn beskriver sina erfarenheter och upplevelser av mottagandet i Sverige och därmed tankar om socialt arbete men också vuxna i sin närhet som myndighetspersoner, boendepersonal eller familjehemsföräldrar som de haft kontakt med. Under arbetets gång har flera faktorer uppdagats för oss som både har bekräftat hur nödvändigt barnens perspektiv är som forskningsämne och hur fel det kan bli när man antar andras känslor och behov utifrån det normativa.

Inledningsvis gick vi in med intervjufrågor som var formulerade utifrån vårt perspektiv och vår föreställningsvärld. Vi frågade mycket om ungdomarna fick information om vad som hände under deras första tiden i Sverige eftersom det i vår värld är viktigt att det ska finnas ordning och reda i form av information. Ungdomarna som vi intervjuade gjorde dock skillnad på information och hjälp. Trots att de fick information betydde det ingenting för dem eftersom de i deras värld fortfarande bearbetade att de hade kommit fram till deras slutdestination och att de inte behövde fly mer. En ungdom som vi intervjuade tipsade oss om, att om vi någonsin har med ensamkommande att göra, "låta dem landa". Vi fick en viktig lärdom om att information inte är synonymt med hjälp. Det var bland annat detta som öppnade våra ögon för hur lite vi tar den andres perspektiv och hur mycket vi agerar utifrån våra egna föreställningar om hur verkligheten ser ut.

En annan av våra frågeställningar riktar sig mot vilka erfarenheter vår målgrupp har av den stöd och hjälp som erbjuds dem av olika instanser. När vi under våra intervjuer frågade om hjälp och stöd som erbjudits personerna vi intervjuade märkte vi att detta var en fråga som de inte kunde relatera till eller besvara. De beskrev "materiell" hjälp i form av pengar, mat och husrum men något utöver detta nämns inte. Detta visar hur vi gick in i vår studie med våra egna perspektiv som skiljer sig mycket från ungdomarnas egna perspektiv som vi faktiskt syftade att belysa. Vi antar att vi förväntade oss att individerna skulle berätta om vilken personlig hjälp de fått, vilket vissa också gjorde, men majoriteten av intervjupersonerna såg hjälpen som materiell. När vi tydliggjorde vad för sorts hjälp vi menade fanns utöver den materiella, var det inte många som hade erfarenheter av den.

Alla personer vi intervjuade menade att mottagandet i Sverige var i överlag bra och att de är nöjda med hur de togs emot i landet och det stöd de fick. Detta ser vi som ett stort tecken på hur resursstarka dessa ungdomar faktiskt är och vilken felaktig bild som råder på både myndighetsnivå och personnivå, där man inte sällan får höra att ungdomarna är otacksamma och utnyttjar systemet.

Något som vi inte hade förväntat oss skulle vara så problematiskt som det faktiskt var för ungdomarna var den ständiga dokumentationen. Trots att dokumentation är dels för individens utvecklings skull handlar det onekligen även om kontroll vilket också är tydligt för ungdomarna. Något som hade kunnat utveckla socialt arbete med ensamkommande barn till det bättre är en mer tydlig och transparent dokumentation. Boendet blir barnens hem vilket ytterligare ökar vikten av tillit och en känsla av att inte vara övervakad. Ett förslag är att minska dokumentationen till endast det som anses nödvändigt och möjligtvis kan viss dokumentation göras tillsammans med ungdomen. Detta är en lösning som både hade minskat barnets känsla av kontroll, dessutom kan det vara bra för barnets utveckling och motivation att vara med involverad i processen.

Vidare finner vi det intressant att vi i vår sökning av tidigare forskning hade problem med att hitta forskning som inte hade en diagnostiserande ingång. Det visade sig långt mycket lättare att hitta forskning om PTSD i samband med ensamkommande, än forskning som lyfter barnen som resursstarka individer som faktiskt kan klara sig själva och även bidra i samhället. Vi anser att detta är viktigt att lyfta, dels för att det är generellt viktigt att även alla sidor av sanningen uppmärksammas och inte bara barnen som lider av PTSD, och dels för att byggandet av kunskap genom forskning behöver få en bredd som inkluderar barnen som resursstarka och kompetenta. En sådan infallsvinkel hade kunnat bidra till att skapa en dialog och utmana de existerande dominerande föreställningar som finns om ensamkommande barn i Sverige.

Viss forskning vi läste klumpar ihop individers erfarenheter till en enda stor erfarenhet, där man snabbt kommer till vissa slutsatser om att dessa individer tycker si eller så. Människor har en tendens att kategorisera och förenkla, vilket man ibland behöver göra för att förkorta ett annars mycket längre utlägg. Vi har trots det försökt att ge ett fåtal personer större individuellt utrymme och göra skillnad på deras olika erfarenheter. Vi har gjort vårt bästa för att få med nyanserna och skillnader i de olika berättelserna. Trots att berättelserna hade vissa

gemensamma nämnare, som till exempel att alla berättade om den ständiga dokumentationen eller att alla beskrev sin väntan på ett lika ångestladdat sätt, var det ändå olika och unika erfarenheter. Individerna kunde olika språk, och var bra på olika saker. Det fick oss att fundera över vikten av att inte klumpa ihop människor. Om vi hade haft mer tid hade vi gjort flera intervjuer som hade gett oss ännu mer inblick i hur det kan vara att fly till ett nytt land på egen hand, givet att vi visste vad vi vet nu om hur vi hade kunnat ställa frågorna bättre, och kanske fått bättre svar. Inledningsvis påbörjade vi arbetet med syfte att lära oss någonting om dessa människors erfarenheter men i slutändan lärde vi oss även någonting om oss själva. Det är även lämpligt att ta tillfället i akt att påminna läsaren om att intervjupersonerna invandrat under den så kallade "invandringsvågen", mellan 2011-2013, och att invandringsprocessen ser annorlunda ut i dagens läge. Det hade varit intressant för fortsatt forskning att undersöka om situationen förbättrats för de ensamkommande barnen som kom efter denna tidsperiod. Detta då Sverige bör ha en ökad erfarenhet och kunskap om mottagandet av ensamkommande barn. Slutligen vill vi dela med oss av ett citat ur en särskilt intressant intervju där individen i fråga säger följande om sin god man, som han minns med värme, men som även kan överföras till andra livssituationer:

Det finns en mur mellan folk, och hon kunde klättra över den.

Referenslista

Ahrne, G & Svensson, P. 2015: *Handbok i kvalitativa metoder. 2.*, Stockholm: Liber.

Backlund, Å, Eriksson, R, Åkerlund von Greiff, K. 2012: *Ensam och flyktingbarn - barnet och socialtjänsten om den första tiden i Sverige* (FoU-rapport 2012:1). Tullinge: FoU Södertörn.

Bryman, A. 2011: *Samhällsvetenskapliga metoder. 2.*, [rev.] uppl. Malmö: Liber

Crawley, H 2010, 'No one gives you a chance to say what you are thinking': finding space for children's agency in the UK asylum system' *Area*, vol. 42, no. 2, pp. 162-169.

Crea, T, Lopez, A, Hasson, R, Evans, K, Palleschi, C, & Underwood, D. 2018: 'Unaccompanied immigrant children in long-term foster care: Identifying needs and best practices from a child welfare perspective', *Children And Youth Services Review*.

Duvivier, E & Teodorescu, C. 2016: 'European States in the Face of the Vulnerability of Unaccompanied Migrant Children and Adolescents', *Scientific Annals Of The 'Al. I. Cuza' University, Iasi. Sociology & Social Work / Analele Stiintifice Ale Universitatii 'Al. I. Cuza' Iasi Sociologie Si Asistenta Sociala*, 9, 1, pp. 45–59.

Einhorn, Bruce J. 2013 *We Are All Children of Babel*. I Karraker, Meg Wilkes. (red.), *The other people; Interdisciplinary perspectives on migration*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Gates, JC. 1999: 'Working toward a Global Discourse on Children's Rights: The Problem of Unaccompanied Children and the International Response to Their Plight', *Indiana Journal Of Global Legal Studies*, 1, pp. 299–334, JSTOR Journals.

Hessle, M 2009: *Ensamkommande Men Inte Ensamma: Tioårsuppföljning Av Ensamkommande Asylsökande Flyktingbarns Livsvillkor Och Erfarenheter Som Unga Vuxna I Sverige*, n.p.: Stockholm: Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet, 2009 (Sverige: Elander).

Josefsson, B, & Malmros, Å. 2016: *Ensamkommande Barn Och Unga: Handbok Om Socialnämndens Ansvar Och Uppgifter*, n.p.: Stockholm : Socialstyrelsen

Jönson, H. 2010: *Sociala Problem Som Perspektiv: En Ansats För Forskning & Socialt Arbete*, n.p.: Malmö: Liber, 2010 (Egypten)

Kohli, RS. 2011: 'Working to Ensure Safety, Belonging and Success for Unaccompanied Asylum-seeking Children', *Child Abuse Review*, 20, 5, pp. 311–323, Criminal Justice Abstracts with Full Text.

Lind, R. 2014: *Vidga vetandet: en introduktion till samhällsvetenskaplig forskning*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund.

Lundberg, A. & Dahlquist, L. 2012: 'Unaccompanied Children Seeking Asylum in Sweden: Living Conditions from a Child-Centred Perspective', *Refugee Survey Quarterly*, 31, 2, pp. 54–75, Political Science Complete.

Migrationsverket, 2018: *Kommuner - Om ensamkommande barn och ungdomar - Statistik*.

Myers, Marcella . 2013 *Social Exclusion and the Welfare State: Effects of Distributive Conflicts Immigrants in Germany*. I Karraker, Meg Wilkes. (red.), *The other people; Interdisciplinary perspectives on migration*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Regeringsbeslut 2017: *Uppdrag att inrätta ett nationellt kunskapscentrum om ensamkommande barn och unga inom Socialstyrelsen*

Seeberg, M.L. 2016: "Child Refugees and National Boundaries". *Contested Childhoods: Growing up in Migrancy*. Pp 43-59, IMISCOE Research Series: Springer

SFS (2005:429) *Lag om god man för ensamkommande barn*

SFS (1994:137) *Lag om mottagande av asylsökande m.fl.*

Smith-Pastrana, M. 2016: 'In Search of Refugee: The United States' Domestic and International Obligations to Protect Unaccompanied Immigrant Children', *Indiana International & Comparative Law Review*, 26, 2, pp. 251–291.

Stretmo, L. 2014: *Governing The Unaccompanied Child: Media, Policy And Practice*, n.p.:
Gothenburg: Department of Sociology and Work Science, University of Gothenburg

Wernerj , U. 2014: *Conditional Belonging: Listening to Unaccompanied Young Refugees
'Voices'*, Networked Digital Library of Theses & Dissertations.